

ESTETİK EBRU PROJESİ¹

Ahsen UYSAL*

Menekşe Suzan TEKER**

Özet

Ebru, battal ebrunun mermere benzeyen damarlı yapısından dolayı dünyanın birçok yerinde “Türk Mermer Kâğıdı / Turkish Marbled Paper” olarak bilinmekle beraber, kitle veya benzeri maddelerle yoğunluğu arttırılmış su üzerine özel fırçalar yardımıyla boyaların serpilip orada meydana gelen desenlerin kâğıda alınmasıyla oluşan bir sanattır.

Ebru yapımında kullanılan toprak boya olarak adlandırılan boyaların özelliği suda çözünmemeleri, asit ve kazein içermemeleri ve güneşe karşı dayanıklı olmalarıdır. Toprak boyaların doğal maddelerden elde edilmesi nedeniyle ebru doğadaki birçok malzemeye uygulanabilmektedir, bunların başında deri, cam, taş ve ahşap gelmektedir. Projenin yaratıcısı olan Saadet Erciyas da “Taşın kalsiyum karbonattan oluştuğunu biliyordum. Ebru sanatı da toprak boyayla yapılan bir çalışma. Birbirine uyumlu olmamaları için bir neden olamaz” diye düşünerek “Estetik Ebru Projesi” ni başlatmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebru, Mermer, Proje, Doğal Taş

Abstract

Marbling is known as "Turkish Marble Paper" in many parts of the world because of battal ebru like veined structure of marble. It is applied over the water which density increased with tragacanth or similar substances. Dyes are interspersed by a special paint brushes and then designs are taken on a paper.

Feature of soil dyes are non-soluble in, acid and casein-free and resistant to the sun. Marbling can be applied to many materials in nature because of soil dyes obtained by natural substances, among them leather, glass, stone and wood comes from. The creator of the project Saadet Erciyas thought that "I knew the stone consists of calcium carbonate. Marbling is a study of soil dye. Can not be a reason for not compatible with each other" and "Aesthetic Ebru Project" was initiated.

Key Words: Marbling, Marble, Project, Natural Stone

¹ Bu makale 22-24 Mart 2012 tarihleri arasında I. Uluslararası Kitap Sanatları Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Araştırma Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Antalya, ahsen_uysal@hotmail.com

** Araştırma Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Antalya,, mesinal@hotmail.com

1. GİRİŞ

"Taşın kalsiyum karbonattan oluştuğunu biliyordum. Ebru sanatı da toprak boyayla yapılan bir çalışma. Birbirine uyumlu olmamaları için bir neden olamaz" diye düşünerek "Estetik Ebru Projesi" ni başlatan projenin yaratıcısı olan Saadet Erciyas 1968 yılında İzmir'de dünyaya geldi. 1989 yılında Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 1987 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nde, 1988 yılında Yeni Asır Gazetesi'nde stajyer muhabir olarak görev yaptı. 1990 – 1991 yıllarında Günaydın Gazetesi'nin İzmir Bürosu'nda muhabir ve sayfa editörü olarak görev aldı.

1993 yılından bu yana çalışmalarını Estetik Reklam Tanıtım Hizmetleri Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi bünyesinde sürdürmektedir. Bu şirket bünyesinde yürütülen "Estetik Ebru Projesi" Gözlem Gazetesi'nde mermer sektörüne yönelik dergilerin editörlüğünü üstlendiği zaman başlamıştır. Proje fikri 2006 yılında katıldığı İtalya'daki dünyanın en büyük mermer fuarı olan Marmomacc Fuarı'ndan sonra ortaya çıkmıştır.

2. ESTETİK EBRU PROJESİ

Saadet Erciyas'ın İzmir'de editörlüğünü üstlendiği ulusal haftalık ekonomi gazetesinin, fuar için mermer sektörüne yönelik hazırladığı ekinde ebru sanatının mermerle olan ilişkisi üzerine bir haber yapmıştır. Yaptığım habere ebru sanatıyla ilgilenen yakınlarının yaptığı eserlerden örnekler de koymuştur. Bu fuarda mermerle ebrunun yapısal benzerliklerini fark eden Erciyas, bu durumu şöyle anlatmaktadır: "Mermer sektörü ilginç bir sektör. Türkiye'nin petrolü olarak tanımlanan mermer ve doğal taş açısından ülkemiz çok zengin. Dünya doğal taş ve mermer rezervinin yüzde 40'ı Türkiye'de bulunuyor. Son derece zahmetli ve sabır isteyen bir sektör. Gerçekten de dikkatli baktığınızda mermerin üzerindeki damarlı şekillerin ebrudaki şekillerle çok benzediğini görebiliyorsunuz..."

Fuardan kısa bir süre sonra ülkemizin önemli cam firmalarından birisinin butik tarzda üretilmiş el işi ürünlerinin sunulduğu bölümünü gezerken, Erciyas'ın dikkatini doğal taş üzerine baskılı olarak yapılmış İstanbul gravürleri ve resimleri çekmiştir. Bardakaltlığı olarak hazırlanan ürünler, Türkiye'nin dünyaya ihraç ettiği travertenden hazırlanmıştır. Ulusal markamız olmuş kurumun raflarında Türkiye'nin kendi doğal taşı yerine "Made in Italy" etiketli doğal taşları görmek Erciyas'ı üzmüştür.

Bu durum karşısında "Ben ne yapabilirim?" sorusunun ardından ebrunun taşta uygulanıp uygulanamayacağını merak etmiştir. Taşın kalsiyum karbotatan oluştuğunu bilen Erciyas, ebru sanatının da toprak boyayla yapılmasından dolayı, birbirine uyumlu olmamaları için bir neden olamayacağını düşünmüştür.

Ailesinde ebru sanatıyla ilgilenen büyüklerine (ki onlar sonra Erciyas'ın ebru hocaları olmuştur) ofislerinin hemen yakınında bulunan mermer firmasından numune taşlar götürmüştür. Önce mermer (Muğla ve Afyon mermerine) sonra da traverten (Denizli) ve limestone taşına (Antalya'ya özgü bir taş) denemeler yapmıştır. Bu denemeler, bir AR-GE ofisinin çalışması gibidir. Kimi zaman taş, kimi zaman ebru sanatı direndi. Kimi zaman da sanatçılar. "Kesinlikle olmaz" diye başlayan yolculuk, "Neden olmasın? Bir deneyelim" noktasına kadar gelmiştir.

Yoğun emek ve alın teri dökülerek geçirilen yaklaşık 3 ayın ardından, ebru sanatını doğal taşta uygulamayı başarmışlardır. Bu arada kendi yöntemlerini geliştirerek, sorunlarına çözümler bulmuşlardır.

Çalışmalarını tamamlayıp, istedikleri sonucu elde ettikleri 2007 yılının Mart ayında İzmir'de dünyanın sayılı mermer fuarlarından birisi olan Marble Doğaltaş ve Tenolojileri Fuarı düzenlenmiştir. Fuarı düzenleyen firma olan İZFAŞ'ın yetkililerine numune olarak götürdükleri çalışmalar büyük beğeni toplamıştır.

Bir sonraki yıl ise Türkiye Odalar Borsalar Birliği'nin Kadın Girişimcilere Yönelik Ücretsiz Fuar Desteği gündeme gelmiştir. Bu destekten yararlanan ilk firma olarak fuarda yerlerini almışlardır. Çalışmalarına ve workshop uygulamalarına en büyük ilgiyi akademisyenler ve mermer sektörünün yanı sıra ebru sanatını tanıyanlar ve yabancılar göstermiştir.

Fuar öncesindeki bir yıllık süreçte logolarını, özel kutularını ve broşürlerini hazırlamışlardır. Logolarını, ebru sanatında özel bir yeri olan lale formunda tasarlamışlardır. Başını eğmiş lale figürünü, sanata saygılarının bir ifadesi olarak tanımlamaktadırlar. Ardından fikirlerini Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, Güzel Sanatlar Eseri olarak kayıt ve tescil ettirerek, çalışmalarını tablo plakelere, kültürel hediyelik ürüne dönüştürmüşlerdir.

Çalışmaları yaparken Erciyas'ın aklında gerçekleştirmeyi düşündüğü bazı hedefleri vardır:

- 1) Geleneksel el sanatımız ebruyu yaygınlaştırmak,
- 2) Dünya mermer piyasasında haklı bir yere sahip, kendi doğal taşımızı kullanmak ve ortaya çıkardığımız ürünün arkasına "Türkiye'de üretilmiştir" etiketini yapıştırmak,
- 3) Ürünlerin hazırlanmasından ambalajlanmasına kadar geçen sürede kadın sanatçı ve çalışanlarla projeyi yürüterek, ebru teknesinden ekmeğini çıkaran kadınlara fayda yaratmak,
- 4) Marka pazarı iyice daralan İzmir'de, kalıcı bir marka yaratmak...

Bu hedeflerin birçoğunu gerçekleştiren Erciyas, doğal taşımızı yerde üzerine basılan bir üründen, eşsiz ebru sanatımızla duvarlara asılan bir tabloya dönüştürmüştür. Aynı zamanda ebru sanatına da çok farklı bir kullanım alanı yaratmışlardır. Erciyas yaptıkları işi, "Doğal taşla son derece güzel bir uyum

sağlayan ebru sanatı, doğal taşımızda birbirinden güzel çiçekler açtı. Suyla yaptığı dansın ardından, renklendi, çiçeklendi, duvarlara, evlere dekoratif ürün olarak girdi" diyerek anlatmaktadır.

2.1. Ürünler ve Özellikleri

Çalışmalarında ağırlıklı traverten ve limestone taşlarını kullanmaktadırlar. Özel olarak kestirilen ve inceltile taşlar, kadın sanatçıların ev atölyelerinde talebe göre hazırlanmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "Güzel Sanatlar Eseri" olarak kayıt ve tescil edilen butik tarzdaki kültürel ürünler, tek tek elde üretilmektedir. Kadın sanatçıların teknesinden çıkan taşların her biri eşsizdir. Ebru sanatının özelliği gereği aktarılan ürünlerin benzeri var, ama eşi yoktur. Bu da yapılan ürünlerin değerini bir kat daha arttırmaktadır.

Sipariş yöntemiyle sunulan ürünler, çiçek bahçesi ve hatip olarak iki seri halinde bulunuyor. Çiçek bahçesi serisi lale, sümbül, gül, nergis, papatya, karanfil, gelincik gibi tekil ve çoklu çiçeklerden oluşuyor. Hatip serisinde ise yürekli, taraklı yürek, yıldız, çarkıfelek, menekşe gibi birbirinden farklı rengârenk desenler yer alıyor. Taşlarında lale, sümbül, karanfil gibi klasik desenlerin yanı sıra ihraç ürünlerimiz olan zeytin, pamuk, incir, üzüm gibi desenler de çalışılmaktadır.

Çalışmalar ebru sanatçıları Kadriye Sayınbatur, Serpil Buğa ve Zuhal Söğütlü ile yürütülmektedir. Kadriye Sayınbatur çiçek, üzüm ve pamuk, Serpil Buğa zeytin, ağaç figürleri, Zuhal Söğütlü de kolaj çalışmalarıyla destek vermektedir.

Ebru uygulanmış doğal taş ürünleri dört farklı tarzda sunulmaktadır.

- Ahşap ayaklı, karton kutulu, etiketli, dekoratif / hediyelik ürün (Foto.1)
- Ahşap çerçeveli dekoratif / hediyelik ürün (Foto.2)
- Mücevher kutulu, etiketli, dekoratif / hediyelik ürün (Foto.3)
- Mika ayaklı, karton kutulu, etiketli, dekoratif / hediyelik ürün (Foto.4)

2.2. Ürün Satışı

Kurum ve kuruluşların daha çok yabancı konukları için tercih ettiği kurumsal kültürel hediyelik ürünleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın GESİM Mağazalarında da satışa sunulmuştur. Yola çıkarken aklındaki düşünceyi uygulamayı başaran Erciyas, kendi tasarımları olan özel karton kutularında satışa sunulan Ebru Sanatı uygulanmış doğal taş ürünlerinin arkasına "Made in Türkiye" damgasını vurmaktadır.

Ebru sanatı uygulanmış doğal taş tablo plaketi, Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege İhracatçı Birlikleri, İzmir Ticaret Borsası, Bornova Belediyesi, Konak Belediyesi, Ege Turistik Otelciler ve Konaklamalar Birliği tarafından kurumsal kültürel hediyelik ürün olarak tercih edilmektedir.

3. SONUÇ

Hazırladığı projeye geleneksel el sanatlarımızın en güzel uygulamalarından olan ebru sanatını, mermer ve doğal taşla buluşturmuştur. Ebru sanatının doğal taşlara uygulanmasıyla elde edilen, her biri sanat eseri niteliğindeki dekoratif kültürel ürünler, bu proje sayesinde bir dünya markası olmayı hak etmektedir. Ebru sanatının çok yönlü uygulanabilirliğini gösteren en önemli örnektir. Sadece kadın ebru sanatçılarının bu projede yer alması, kadın girişimcileri cesaretlendiren önemli bir adımdır. Ayrıca kadınlar için önemli bir gelir kaynağı oluşturmuştur.

Bu projenin örnek alınarak, ileride ebru sanatının farklı alanlarda ve malzemelerle uygulanması, bu geleneksel sanatımızın hem dünyaya tanıtılması hem de ülkemizin ekonomik açıdan gelişmesini olumlu yönde etkileyecektir.

Dünyanın dört bir yanına ağırlıklı olarak ihraç ettiğimiz doğal taşımıza inovatif projesiyle katma değer yaratmaktan ve ebru sanatı uygulanmış doğal taşımızın arkasına “Bu ürün Türkiye’de üretilmiştir” damgasını vurmaktan mutluluk duyan Erciyas, akıl ve alın terlerinin birleştiği projelerine fikriyle, emeğiyle, önerileriyle destek olan herkese sonsuz teşekkürlerini sunmaktadır.

FOTOĞRAFLAR

Foto.1:10x10 cm ebatlarında doğal taşa uygulanmış ebru çalışması
Ahşap ayaklı, karton kutulu, etiketli, dekoratif/hediyelik ürün

Foto.2: 10x10 cm ebatlarında doğal taşa uygulanmış ebru çalışması
20x20 cm boyutlarında paspartulu, ahşap çerçeveli dekoratif/hediyelik ürün

Foto.3: 10x10 cm ebatlarında doğal taşa uygulanmış ebru çalışması
Mücevher kutulu, etiketli, dekoratif / hediyelik ürün

Foto.4: 10x10 cm ebatlarında doğal taşa uygulanmış ebru çalışması
Mika ayaklı, karton kutulu, etiketli, dekoratif / hediyelik ürün

Foto.5: 10x10 cm ebatlarında doğal taşa uygulanmış küçük zeytin ebru çalışması

Foto.6: Ebru sanatçısı, Travel Turkey İzmir Workshop